

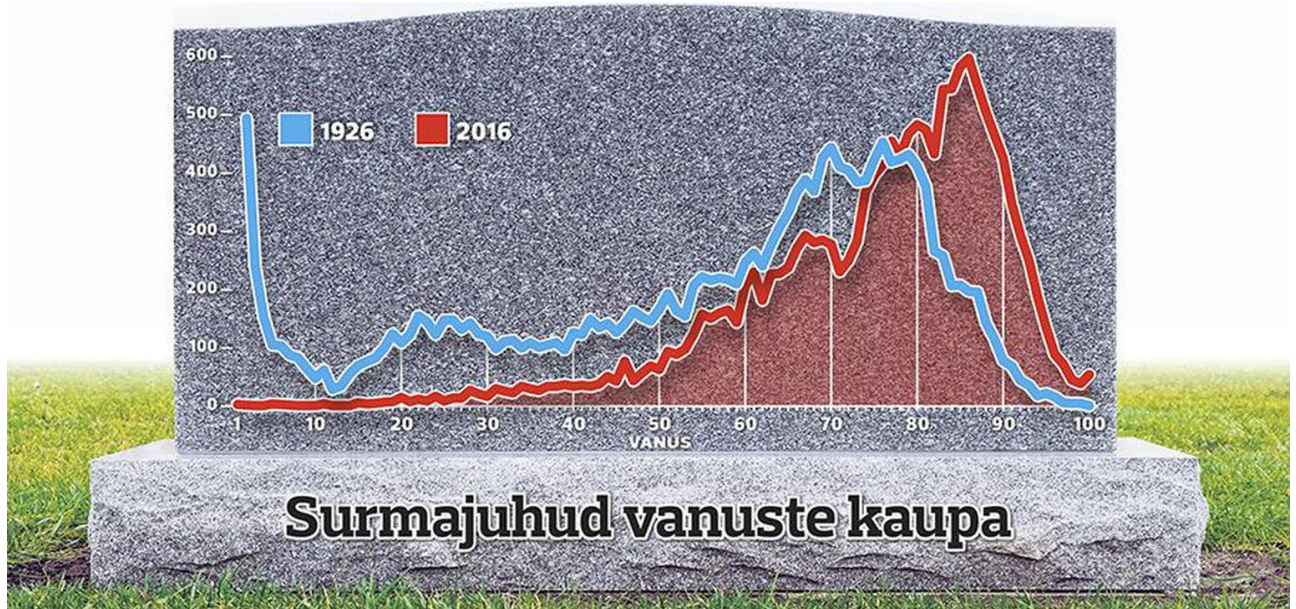
Tellijale

Ene-Margit Tiit: väikesed kirstud ja suured arvud

Ene-Margit Tiit, statistikaamet rahvastikustatistika ekspert
16. märts 2019, 0:00

▶ KUULA ARTIKLIT

Joonis 2. Surmad Eestis vanuste kaupa 1926. ja 2016. aastal.

Foto: Ene-margit Tiit; Graafika: Alari Paluots

„Tõe ja õiguse“ filmis on üks meeldejäävamaid stseene kolme väikese kirstuga kalmuaeda sõit. Romaanis on see koht veelgi vapustavam – külast viidi ühekorraga kalmistule ligi paarkümmend väikest kirstu. Statistik Ene-Margit Tiit selgitab arvude abil, miks on vaja lapsi vaksineerida.

Äsja juhtus ühel pedagoogide konverentsil, et üks õpetaja esitas (ettekandega üldse mitte seotud) küsimuse: miks vaksineeritakse vastsündinuid, see on ju nende tervisele kahjulik? Kuna küsimus oli ootamatu ja teemaväline, jäi see vastamata.

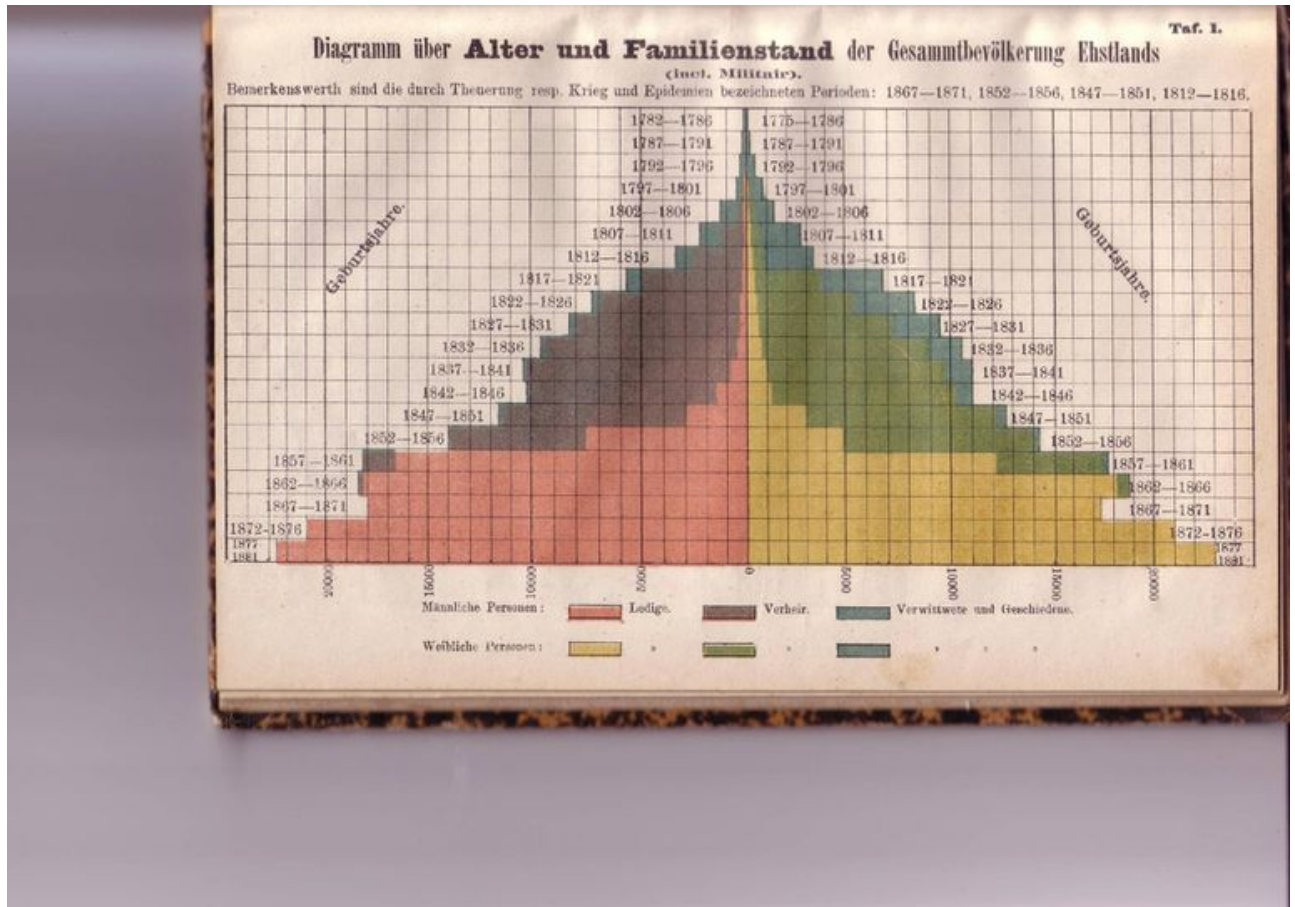
Vastaksin mitte meediku, vaid statistiku seisukohast.

Kõrgelt hinnatud „Tõe ja õiguse“ filmis on üks meeldejäävamaid stseene kolme väikese kirstuga kalmuaeda sõit. Romaanis on see koht veelgi vapustavam – külast viidi ühekorraga kalmistule ligi paarkümmend väikest kirstu. Nagu kõik muugi, mis „Tões ja õiguses“ kirjas, on ka see karm tegelikkus poolteise sajandi tagusest Eesti küla elust. Seda kinnitab statistika.

Joonisel 1 on Eestimaa andmetel koostatud rahvastikupüramiid esimese Eesti pinnal toimunud rahvaloenduse ajal – aastal 1881. Püramiid on tõepoolest püramiidikujuline: üldiselt on iga järgmine 5-aastane vanuserühm eelmisest arvukam. Ühelt poolt näitab see joonis, et igal

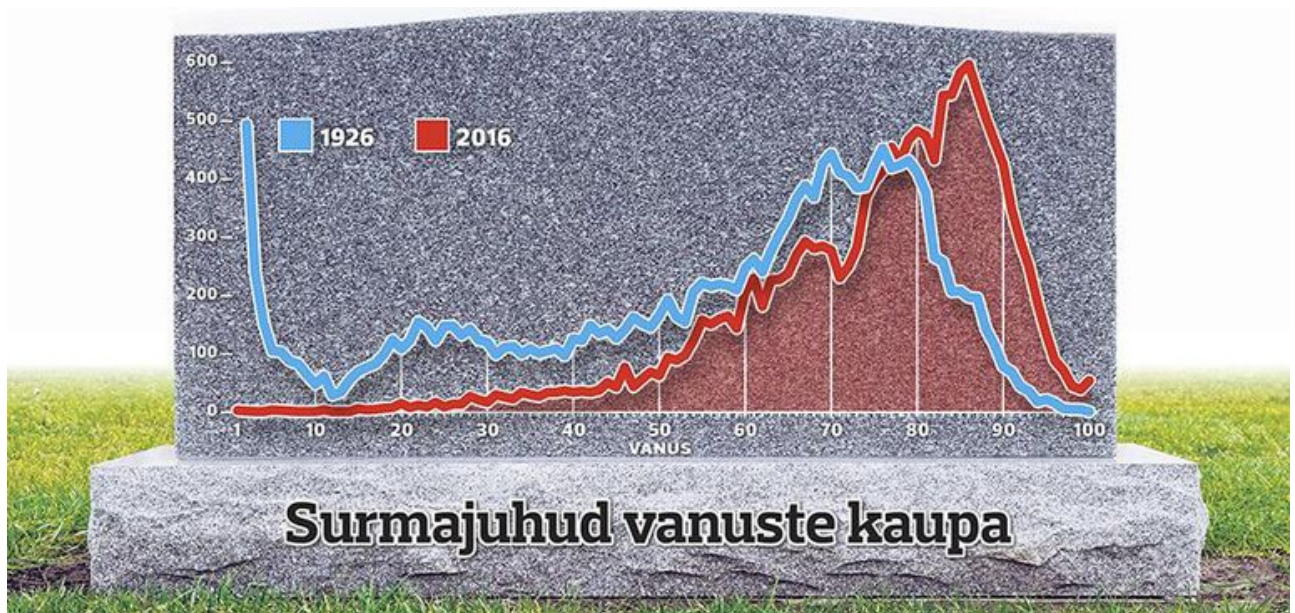
aastal sündis suhteliselt palju lapsi. Teiselt poolt aga ka seda, et paljude elutee lõppes suhteliselt vara.

Joonis 1. Eestimaa rahvastikupüramiid 1881. a rahvaloenduse andmetel.

Foto: Ene-Margit Tiit

Veelgi ilmekamalt näitab seda järgmine graafik (joonis 2), kus on esitatud 1929. aasta ja 2016. aasta surmajuhud vanuste kaupa (1929 on kõige varasem aasta, mille kohta on olemas nii detailsed andmed, ja 2016 viimane aasta, mille kohta lõplikult kontrollitud andmed on avalikus andmebaasis esitatud).

Joonis 2. Surmad Eestis vanuste kaupa 1926. ja 2016. aastal.

Foto: Ene-Margit Tiit; Graafika: Alari Paluots

Graafikul puudub noorim vanuserühm, sest see graafikule ei mahtunud. 1929. aastal suri enne oma aastast sünnipäeva 2111 last, 2016. aastal – 33 last. Need aastad ei olnud erandlikud – kuni 1930. aastate alguseni

elas oma aastase sünnipäevani kümnest vastsündinust vähem kui üheksa. Kusjuures arvesse ei läinud väga tillukesed enneaegsed – nende surm oli praktiliselt paratamatu. 2016. aastal suri imikuna, st enne aastast sünnipäeva, 33 titat, see oli 0,2 protsenti kõigist (ka kõige tillematest) elusalt sündinutest.

Enam kui sajakordne vahe on ka 1–5-aastaste laste surmajuhtude sageduses ja ka noorukieas – kuni kahekümnendate eluaastateni – oli üheksakümne aasta eest surmajuhtude arv mitu korda kõrgem kui tänapäeval. Ligikaudu samasugune oli suremuse pilt ka vahetult sõjajärgsetel aastatel, s.o 70 aasta eest.

Millega seda seletada? Peamised lapse- ja noorukiea surmapõhjused olid

Arvamus

Sõda Uudised Maailm Majandus Sport Arvamus Kultuur Elu24 Tervis TV Veel ▾

Loe reklaamivabalt Proovi tasuta

Ene-Margit Tiit: väikesed kirstud ja suured arvud

vastu vaktsineerima. Tuberkuloos laastas ka lapseast välja kasvanuid, mütme varalähkunud kultuuritegelase (nt Kristjan Jaak Petersoni) viis

hauda nn õitsev tiisikus – ka see mure on tänu vaktsineerimisele jäänud minevikku. Praeguseks vanavanemate ikka jõudnute – 50ndatel aastatel sündinute – suur oht oli lastehalvatus, mis levis siinmail epideemiana ja viis hauda palju lapsi või põhjustas neile jääva puude. Toonastele lapsevanematele oli tohutu kergendus, kui tekkis võimalus lapsi selle kurja tõve vastu vaktsineerida.

Kokkuvõttes: kui 1929. aastal võrrelda alaealisena, st alla 18-aastaselt surnute arvu (4237) sellel aastal sündinute koguarvuga (19 110), siis moodustab see 22,2 protsenti. Samad andmed 2016. aastal on: 89 alaealisena surnut ja 14 053 sündi, seega alaealiselt surnute suhe sündide arvusse on 0,6 protsenti.

Kindlasti on elutingimused möödunud ligi 90 aasta jooksul põhjalikult muutunud, kuid ka toona ei olnud Eestis ei näljahäda, looduskatastroofe ega sõda, mis oleks põhjustanud laste suurt suremust. Lapsi ja noorukeid ohustasid peamiselt nakkushaigused, mille vastu on kaitsepookimised osutunud tõhusaks vahendiks – seni, kuni seda rakendatakse valdavale osale lastest. Vaktsineerimisest loobumine kätkeb eneses kaht riski: lisaks individuaalsele riskile kaitsest ilma jäänud lapsele tekib epideemia oht niipea, kui kaitseta jäänud laste arv ületab kriitilise piiri. Epidemioloogilised mudelid näitavad, et see piir on ligikaudu 95 protsenti populatsioonist.

Kõik lapsed on sündinud selleks, et ellu jääda. Vanemate poolt on vastutustundetu langetada otsus, mis lapse (aga mõnikord ka teiste laste) elu ohtu seab.

Pm Seotud lood

